

G A I A

S A J T Ó S Z E M L E

2003. február

XXI. évf., 389. szám

SZERKESZTŐSÉGI

1%

Kedves Olvasók!

Az idén is örömmel fogadjuk jövedelemadójuk egy százalékának felajánlását szervezetünk javára. A befolyt összeggel hozzájárulnak a Sajtószemle létrehozásához és további ingyenes terjesztéshez is.

Az **Egyetemes Létezés Természetvédelmi Egyesület** adószáma: 18011342-1-41

Köszönettel: A szerk.

GAZDASÁG

Móra Veronika

Az üzleti érdekcsoportok szerepe az EU politikájának alakításában

2. rész

AZ ÜZLET KELETRE MEGY: AZ ERT TEVÉKENYSÉGE A CSATLAKOZÓ ORSZÁGOKBAN

Az európai gazdaságpolitika alakításában az ERT természetesen a keleti bővítésről sem feledkezett meg, sőt annak egyik legteljesebb támogatója. Az olcsó munkaerő és a 150 millió új fogyasztó hatalmas lehetőségeket tartogat az ipar számára - Keith Richardson, az ERT korábbi titkára szerint "Mintha egy új Délkelet-Ázsiát találtunk volna a küszöbön." (Az ERT-ben képviselt vállalatok Közép-Kelet-Európába irányuló együttes kivitele 1996-ban 70 millió euróra rúgott.) 1997-ben létrejött egy bővítési munkacsoport a kerekasztalon belül, amely a bizottságnak a csatlakozó országok gyors integrációját, a jövőbeli új tagállamoknak pedig mélyreható gazdasági átalakítást javasolt. Ennek szellemében jöttek létre a csatlakozó országokban az EU Bővítési Üzleti Tanácsok (Business Enlargement Council), elsőként Magyarországon, 1999-ben, azzal a céllal, hogy "kapocs legyen a Magyar Kormány, a brüsszeli EU Bizottság és az ERT között."

Maga az ERT 1999-ben tette közzé a The East-West Win-Win Business Experience (Nyitás az EU-bővítés üzleti lehetőségei felé, amelyben az ERT vállalatainak mindkét fél számára előnyös közép-kelet-európai tevékenységére mutat be példákat - Magyarország kapcsán pl. a BAT (British American Tobacco), a fővárosi vízműveket is privatizáló Lyonnaise des Eux, a Phillips és a Shell tevékenységét említik. A Magyar EU Üzleti Bővítési tanács 2002. évi országjelentésének függelékében ezzel kapcsolatban többek között az alábbiak olvashatók:

"A BAT a legújabb, világszínvonalú rendszereket, technológiát és folyamatokat vezet be (ti. Magyarországra). Állandó és növekvő adóbevételt jelent a kormánynak az államháztartás egyik legnagyobb befizetőjeként 2001-ben 69 milliárd forinttal növelte az államkasszát."
"A Nestlé eddig több mint kétszázmillió dollárt fektetett be

folytatás a 4738. oldalon

Hírek **4737**

GAZDASÁG

Móra Veronika:

Az üzleti érdekcsoportok szerepe az EU politikájának alakításában 2. rész

4736

LEVELEK A SZERKESZTŐHÖZ

Rába

4738

Mérték

4740

TÁRSADALOM

A kicsi a szép

- avagy mire tanít bennünket korunk néhány bölcselője?

4741

Arundhati Roy:

Szembeszállás a Birodalommal

4742

A Guernica "nem méltó háttér"

4744

VILÁGGYARMATOSÍTÁS

CIA:

a globalizáció így nem mehet tovább

4745

KÖNYVISMERTETŐ

Sharon Beder:

Global Spin - The corporate assault on environmentalism (A tőkés társaságok / multik támadása a zöldek ellen)

4745

Rózsa Sándor:

Testápoló kislexikon

4747

TÖRTÉNETEK

György Ottília:

Hivatalban

4747

H Í R E K

Beszélgetőkör - Tisztelettel és szeretettel hívjuk Szentendrei Zöld Körünkbe, ahol környezetbarát gondolatainkat tesszük közkincs-csé, vitatjuk meg. Az ember természeti és társadalmi környezetbe van ágyazva, ezért témáink az ökológia és az erkölcs területeit ölelik fel.

Az együttgondolkodáshoz felkértünk minden alkalomra egy-egy elméleti vagy gyakorlati szakembert, hogy előadásával legyen segítségünkre. Köszönet érte mindannyiuknak.

III. 12.

Napból élő ház - megújuló energiák Munkácsy Béla földrajz-biológia szakos tanár, az ELTE oktatója

IV. 9.

A fenntarthatóság etikai alapjai Jávor Benedek biológus, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem oktatója

V. 14.

Gazdag az, akinek sok barátja van: lehet-e pénz nélkül ma élni? (Talentum Kör) dr. Zsombok György vegyész-villamosmérnök, a Műegyetem oktatója

VI. 11.

Világproblémák a közvélekedésben Székely Mózses szociálpszichológus

Helyszín: Szalamandra Egyesület Szentendre, Halász utca 1. (Érdeklődés: 26/318-797 26/300-089 kerym@dunakanyar.net)

Tervezett napirend:

17.00 - 17.30 hírek, események
17.30 - előadás, a téma megbeszélése, majd kötetlen beszélgetés

A Zöld Akadémia bemutatja:

Ökotópia - Világeleje Kávézó TRAFÓ Pince Tangó 1094 Budapest, Liliom u. 41. Tel: 456 20 55 www.trafo.hu 2003 tavasz

A Trafó Pince Tangóban, minden hónap második keddjén 18:00 órától neves szakértők bevonásával szabadon beszélgetünk a legkülön-

bözőbb társadalmi kérdésekre adott "Zöld" válaszokról. A megrögzöttségről és alternatívákról, a zsákutcákról és a kiutakról. Ember-e a csimpánz, élhetek-e ellenségkép nélkül, mi az a szelíd energia? Mi lesz a világgal ötven év múlva? Hol élünk mi egyáltalán?

III. 11. Kedd 18.00 h.

"Big Science, Hallelujah!" Székely László filozófus, Zágonyi Miklós fizikus-filozófus

IV. 8. Kedd 18.00 h.

"Ökológia a filozófiában" Tillmann J.A. filozófus, Régheny Tamás szerkesztő

IV. 22. Föld Napja

Full Esztrád! Erről még hallani majd!

V. 13. Kedd 18.00 h.

"A civilizáció mellékhatásairól kérdezze meg..." Vekerdy Tamás pszichológus, Németh László szocioterapeuta, Bruszt László szociológus

Levelezőlista:

Subscribe-
Okotopia@yahoo.com
További tájékoztatás:
ggondos@drotposta.hu

Megjelent a **Érted vagyok XIV./1. száma** - A tartalomból:

Reimer Gronemeyer: Intim viszonyunk a ganéjjal; Éliás Ádám: Unionizmus helyett konföderalizmust; Pavics Lázár: Meddig pénzeljük még az Európai Uniót? Zámbo Zoltán: Kell-e nekünk az Európai Unió?; Meg kell mentenünk a világot a globalizációtól - Beszélgetés Franz Josef Hinkelamerttel és Ulrich Duchrowal - Publik Forum; Merza József: Erdősítünk; A mi nevünkben ne! - Erkölcsi állásfoglalás; Gromon András: Embernek lenni; Leszkay András Moha-meséje; Farkas István: Ráncok; Jóska: Levél a Szerzőkhöz; B.: Búcsú Hampel Károlytól; Biblia; Döry István: Éhezés vagy osztozás?

Megrendelhető:

Kovács László 1076 Thököly út 11. I. 6. ertedvagyok@axelero.hu http://c3.hu/~idory/ev/ev.htm

Ariadne Gaia Szabadegyetem -

Hét dialógus a fenntartható fejlődésről a nyugati gondolkodás és a hagyomány tükrében Állandó beszélgetőtársak: Bányai Géza, Hajnal Klára, Ruzsa Ágota Trom Kata

III. 13., 17:30-19:30

Meggyötört Földanya, Globális krízisek - Bhumi Rohánszky Magda

IV. 3., 17:30-19:30

Tudás és információ, A tudatlanság története Pressing Lajos, Varga Csaba

IV. 24., 17:30-19:30

Része vagyok az egésznek, A személyes felelősség felismerése László Ervin, Faragó Tibor

V. 15., 17:30-19:30

A városi lét, nem lét, Szabadság és kényszer a városban Vidor Ferenc

V. 17-18., -bentlakásos

"Az ökológiai self" Belső utazás-személyes élményvilágunk gazdagítása Vezeti: Rohánszky Magda és Ruzsa Ágota

VI. 5., 17:30-19:30

Vissza, vagy hova? Reális utak egy kiteljesedő emberi lét irányába Czippán Katalin

VI. 19., 17:30-19:30

A fenntarthatóság idea, vagy valóság? Szembesülés a mindennapokban Matthew Hayes

Helyszín: Nyitott Műhely

1123 Budapest, Ráth György u. 4. Információ: Trom Kata, T: 3198213

Csend-nap 2003 - Közleg az idej Csend-nap (április 26.). De addig még nagyon sok tennivaló vár minket Az ETK Zaj Munkacsoportja minden csütörtök 18.00-kor találkozik a Vista kávézóban. Gyere el te is!

viking

Vista kávézó

Budapest, V. Paulay Ede utca

Magyarországon, a legfejlettebb tech-nológiát és know-how-t hozva be az országba. Nagy jelentőséggel bír, hogy gyári munkanél-külséggel küzdő térségekben találhatóak. A 2001-es év folyamán a Nestlé Hungária Kft. 1365 alkalmazottat foglalkoztatott..."

"Az OMV - a környezet iránti elkötelezettségét bizonyítandó (sic!) - úgy alakította az általa gyártott és forgalmazott termékek minőségét, szállítását és a kutak biztonságát, hogy azok minden szempontból megfeleljenek a hazai környezetvédelmi előírásoknak és elvárásoknak."

A jelentés úgy látja, hogy Magyarországon működő piacgazdaság van, amely felkészült az EU tagságra, és ez mindkét fél számára előnyös lenne. A felzárkózás a következő évtizedben folyamatos és gyorsuló lesz, lendülete 2007-2008-tól megnő. A bérszínvonal ugyanakkor 2015 előtt nem éri utol a tagállamok akkori szintjét. A magyar tanács az egyes ágazati kérdésekben az ERT fent leírt véleményét visszhangozza. Az oktatásról többek között a következőt írják "a versenyszféra is befolyásolhassa az oktatást és jelezhesse igényeit", az egészségügyet illetően "az iparág fizetőképes keresletet biztosító társadalmi

csoporthoz egészségügyi problémáinak egyre magasabb szinten történő kezelését ajánlja." A jelentés bírálja az autópálya-építés állami védelmét, környezetvédelmi fejezete viszont dicséri a hulladékgazdálkodás új rendszerét és a koordináló Öko-pannon Kht-t.

Az ipar tehát már jelezte elvárásait a magyar kormányzat felé, és kijelölte számára a csatlakozás előtt és után elvégzendő feladatokat, amelyek a mindenképp felett való versenyképesség szép új világába vezetnek majd minket. Aki kimarad, az lemarad, de hát ez az élet rendje?

Irodalom:

Balanyá, B. - Doherty, A. - Hoedemann, O. - Ma'anit, A. - Wesselius, E.: *Europe Inc. Regional Global Restructuring and the Rise of Corporate Power*, Pluto Press, London 2000

Az ERT honlapja: www.ert.be (a Magyar EU Bővítési Üzleti Tanács: Magyarország az EU-csatlakozás folyamatában c. jelentése innen letölthető - www.ert.be/pdf/HEBC2002.pdf)

LEVELEK A SZERKESZTŐHÖZ

Rába

Kedves Fidusz és Piros!

Kiszely Károly javaslatára tájékoztatásul megküldöm Jánossy Andrásal folytatott levelezésünk egy részletét. Decemberi körlevelemre szép számmal jelentkeztek együttműködő partnerek, akik féltik a Rábát az esetleges eltereléstől, és szeretnék részt venni a folyó védettségének elérésében, illetve természetes állapotának megőrzésében/helyreállításában.

Töletek azt szeretnék kérni, sajtószemléitekben figyeljetelek oda a témára: a Balaton és a Rába kiszáradását nem az utolsó vízcseppek egymás elől való ellopásával, hanem valamennyi víztest saját vízgyűjtőin belül, vízmegőrző vízrendezési módszerekkel kellene megoldani (pl. fokrendszer kiépítése a Zala mentén, Berek rehabilitáció stb..)

Együttműködéseket köszönöm!

Karakai Tamás
Palocsa Egyesület Élő Környezetünk
Helyreállításáért

Kedves András!

Hogy a végén kezdjem: Igen, azok az emberek és szervezetek, akiket felsoroltam, már bekapcsolódtak a munkába, illetve néhányan a kezdeményezők között voltak. (Miklós kedvéért még egyszer, a teljesség igénye nélkül: Kajner Péter, Gyöngyössi Péter, Bodonczy László, Toldi Miklós, Kiszely Károly.)

Az általad felvetett kérdéseket én mindjárt úgy közelítem meg, ahogy Te a leveled második részében javaslod: vagyis nem választható szét szerintem a Rábavölgy természetvédelmi, rehabilitációs, "folyógazdálkodási", stb... problémája. Nekünk a folyóból kell kiindulnunk, és összefüggéseiben kezelnünk a Rábavölgyet. A "Folyógazdálkodási Tervnél" is, az elterelési tervnél is, és védettségi javaslatainknál is az egész folyóvölgyi élőrendszer érdekeit kell képviselnünk.

* * *

A Rábával tulajdonképpen két terv foglalkozik, az egyik a "Rába Folyógazdálkodási Terv", a másik pedig a fű alatt, és a VITUKI tanulmányban létező elterelési terv. Az elterelésről a "folyógazdálkodási tervben" nincs is szó, sőt a sárvári konferencián is következetesen kitértek a vízgyűesek az e témában történő állásfoglalás elől.

Ettől még azonban a "folyógazdálkodási terv" kötelező érvényű, a területrendezési tervek szintjén is megjelenő dokumentummá fog válni, és idén már "társadalmi vita" fázisba lép(ett). Ez persze nem jelenti azt, hogy bárkivel tényleg vitatkozni akarna a vízügyi vezetés. Mindenesetre nekünk élnünk kell a lehetőséggel, és a lehető leghatározottabban ki kell állnunk azért, hogy - akár mint társadalmi, természetvédelmi, vagy egyéb igényt - figyelembe vegyék a folyó és az emberi létfeltételek jövőbeni biztosításának szempontjait. És nem is csak a jelenleg védett természeti területek vonatkozásában! El kell érnünk, hogy valóban szakértő partnereként kezeljenek bennünket, mert eddig társadalmon egy-két önkormányzatot, természetesen pedig két nemzeti parkigazgatót értettek a szóban forgó vízügyi igazgatóságok.

A Rába vizével valóban már ma is sokan játszanak, és a jelek szerint most indul be a kiszáradásra való ráeszmélés kiváltotta harc a vízért. A Hanság vízrendszere a Kis-Rábán keresztül a nicki duzzasztó által felduzzasztott Rába-víz egy részét szállítja a Hanságba (ahol egyébként nagyon jó élőhely-rekonstrukciót is csinálnak) de amit Te is említesz, az tényleg felháborító (valószínűleg a Balatonnál is hasonló a helyzet) (tudniillik a bőség levezetése, és utána panaszkodás, amikor nincs víz).

A vízitúristák elsősorban a Szentgotthárd-Sárvár szakaszt kedvelik, de ha van elég víz, szívesen végigmennék akár Győrig is. Jelenleg évről évre nő a kenucsapatok száma, és sajnos a nyaralás általam is nagyon kedvelt fajtájához nem mindig társul megfelelő viselkedés és tisztelet a folyó iránt. Jelenleg még nincs elég szociális létesítmény, de a legnagyobb baj a szemetelés és a zavarás. Ha belépünk az Unióba, a ma még döntően magyar turistaforgalom várhatóan kiegészül jelentős osztrák embermennyiséggel is.

A Rába Folyógazdálkodási Tervet szívesen véleményezem, bár meg kell említeni, hogy ez valójában nem is terv, szinte semmit nem tartalmaz konkrétan jelenlegi formájában. Mindenesetre nagyon fontos, hogy minél több szervezet vegyen részt a társadalmi vitájában. Egyelőre nagyon nagy a csönd vízügyi oldalról, nem tudok vitafórumról vagy hasonlóról, lehet, hogy ilyet is nekünk kell majd rendeznünk(?)

A probléma vízföldrajzi, illetve társadalmi összefüggéseinek lehatárolásánál javaslom, hogy prioritásként kezeljük a problémák egy, és egész vízgyűjtőn belüli megoldását (tehát sem tüneti kezelések, sem a problémák más folyó vízgyűjtőjére történő exportálása nem lehet kielégítő megoldás), és a Rába-völgy élőrendszerének megmentését a kiszáradástól, a folyó időszakossá válásától, a terület elsivatagosodásától. Az olyan szempontok, mint pl. a hajózás nem említhetők egy lapon ezekkel. A természetközeli állapotok megvédése (ahol van), és helyreállítása az ökológiai katasztrófa elkerülésén túl felveti majd a természetközeli gazdálkodási módok felelevenítésének lehetőségét is.

* * *

Bár tényleg nem fejtettem ki részletesen, de teljesen egyetértek Veled abban, amiket a Rába egykori ártéri vízfolyásaival kapcsolatban említesz, vagyis hogy

"a. Helyre kellene állítani az egykor volt (és ma főként belvízelvezetésre, csatornaként használt) kisebb rábai mellékvizek természetes funkcióját és vízjárását. [Ezek jelenleg főleg megcsapolóként működnek, és vélhetőleg a talaj kiszáritásához is hozzájárulnak.]"

Ilyenek pl. a Linkő-ér, a Sárdos-ér, a Keszeg-ér, de ilyenné tehető véleményem szerint a Buga-csatorna is, amely ma az egyik legjelentősebb meder a Rábaközben. Én ezt már javasoltam is az ÉDUVÍZIGNEK is, a WWF-nek is...

"b. Sokat gyorsít a "túlvizek" levezetésén az a sok egyenesítgetés - szobrászkodás, amit a Rába alsó folyásán végbevittek. Meg kell nézni, mennyiben felelős ez az időnkénti vízhiányért."

Valóban felelős, jelentős meder-bevésődést is okozott.

"c. Ellenőrizendő, hogy van-e a Rábának télen felesleges vize (ugyanis ezt akarják átvezetni a Balatonba), mert ha van, akkor esetleg ezt tárolni lehetne inkább. Tudniillik a helyreállított mellékágakban..."

Bár "felesleges" (értsd itt: más vízgyűjtőre vezetendő) vize egy folyónak sincs, ami az élőrendszerben történő tárolást illeti, teljesen igazad van, a kanyargó folyó és ártéri erdeje vízkészlet-gazdálkodó automatának tekinthető.

"D. Mi a hatása a Rába vízháztartására/-járására a vízerőműveknek és az egyéb célú vízlépcsőknek? (Ez is egyik komponense az ágazati lehetőségek címszó alá tartozó alkérdésnek.)"

E. Feltételezve, hogy a mellékvizek és funkcióik a lehetséges mértékig helyre vannak már állítva: Vajon ekkor a természetvédelmi értékek védelme és a (vízminőségvédelmi és egyéb célú) folyógazdálkodás két külön párhuzamos programnak tekintendő-e, vagy egybekapcsolandók?"

Nem, semmiképpen sem tekintendő két programnak, teljes mértékben összefügg!

"f. Ha esetleg egybekapcsolandók, akkor nem lenne-e helyes már most így tekinteni a Rába problémáira, azaz valóban alkalmazni az EU Víz Keretirányelv szemléletét?"

De, szerintem is erre kell törekednünk.

"g. Ha egybekapcsolandók, akkor hogyan szakaszolandó (ha egyáltalán) a Rába VÍZGYŰJTŐJE, függetlenül a VIZIG-ek, KÖFE-k, NPI-k jelenlegi földrajzi illetékességétől?"

Ha valaki mindenáron szakaszolni akarja, akkor elsősorban a Sárvárig tartó felső, hosszanti gátak nélküli, szabályozatlan, és a Sárvár (vagy Nick) alatti

alsó szakaszra bonthatjuk szerintem (Sárvártól vannak mederegyenesítések, és Nicktől kezdődik a Rábaköz széles egykori ártere), egyébként ez nagyjából a Vízicsek és Köfék határa is, a NPI-k illetékessége teljesen önkényes, adminisztratív alapon van megállapítva.

"h. Hogyan illeszkedik bele a természetvédelmi (és intézményi) szempontból kívánatos "jövőképbe" a víziturizmus, és annak várható fejlődése? Várható-e például, hogy a Dunáról is fel akarnak majd látogatni motoros jachtok, egyebek, kívánatos-e ez?"

Amíg lesz motoros jacht, minden várható, én nagyon nem kívánom... Ez is vezethet a halálához a Rábának, mert akkor ugye már kotorni is kell, az pedig tovább gyorsítja az elfolyást.

"i. Az (öko-) idegenforgalmon túl milyen célokot - és korlátozásokat - tud, illetve kénytelen felajánlani még a természet- és vízminőségvédelem a területfejlesztésnek?"

Azt hiszem, nem szabad belemennünk abba a csapdába, hogy mi vagyunk a (csak)természet- és vízminőségvédelem, ők meg a területfejlesztők. Bármilyen címkéről be tudjuk bizonyítani, hogy a helyes technológia az ő saját szakterületén is a természetes élőrendszerek helyreállításán alapulhat csak. E nélkül se terület, se fejlesztés, se folyó, se ember nem lesz a jövőben...

Egyébként szerintem nem szabad kitiltani a kenusokat, mint ahogy a horgászokat, halászokat sem kitiltani kell, hanem felismertetni velük valós érdekeiket.

A Rába teljes hosszának és ártere fontosabb részeinek kiemelt jogi védelme előrelépést jelenthet az eddig véletlenül megmaradt természetközeli állapotok megőrzésében, és a hibák helyrehozásában, a természetközeli gazdálkodási módok bevezetésében. Ez esetben a kérdés kulcsa persze, hogy egy ilyen szervezetnek kik lesznek a vezetői. Mindenesetre az állami természetvédelem az elmúlt évtizedekben méltatlan módon mellőzte a Rábát.

Baráti üdvözléssel:
Tamás

Mérték

Minél alázatosabb és természetközelebbi életet él az ember, annál inkább megelégszik a szükségessel. Nem halmoz fel semmit. Egyszerű, tiszta életmód. A fogyasztás ördöge meghozta a maga gyümölcseit: a nyugtalanságot, az elégedetlenséget, a hajszát, a méricskélést, a békétlenséget. A fogyasztási örület éppen attól foszt meg, ami a békés, egyszerű emberi élethez elengedhetetlen: az egyszerű és meglévő dolgaink megbecsülésétől. Tovább korbácsolja vágyainkat és illúzióink sokaságát hiteti el velünk: akkor vagy Valaki, a minél több dolgot birtokolsz. Nem figyel a belső gazdagságra, csak a külsőre, ami látszik. Az illúzió oltja belénk a kételkedést, az elégedetlenséget, s bár a szükségesnél jóval többet birtokolunk is, további hajtásra ösztönöz, lassan elvész az arányérzék, s a hajtásban, a mértékvesztésben megfogy maga az ember. A nagy rohanásban éhezik a lélek és a szív, elhalnak a szívizomsejtek s máris ott az infarktus. Lassítani kellene, figyelni belső emberi értékeinkre, mely igazodni segít, míg a pusztá önzés talán gazdagít de ára igen nagy. Ha a csecsebecsés külső mögött nincs türelem, nincs figyelem, önuralom,

szeretet, mert mindezeket időnkkel együtt felemésztette a fogyasztás láza. A békés életből görcsös ragaszkodás lett. A valóság elől, mely nem mindig rózsás és kedvező, futva igyekszünk elmenekülni, s a futást bírjuk is egy ideig, de erőnk fogytával, a kor előrehaladtával egyre inkább szembesülni kell a valós élethelyzetekkel. Sem elodázni, sem megkerülni nem tudjuk. A tartós béke a lélekbe akkor költözhet, ha véget vetünk a versenyfutásnak, felmérjük lehetőségeinket és elfogadással nézünk szembe a megoldhatatlan, erőnket felemésztő és felülmúló dolgokkal. A harmónia nem problémamentességet jelent. Ez képtelenség. Sokkal inkább az a képességünk, hogy úrrá tudunk lenni az ellentmondásokon és feszültségeken, össze tudjuk hangolni a világ sokféleségét. Valamennyiünknek egyensúlyra van szükségünk. Ez a lelki egészség alapfeltétele. Összhangra, hogy egy belső mértékkel élve egyensúlyba hozzuk adottságainkat, az élet adta lehetőségeket, úgy, hogy azzal senkinek ne ártsunk, hanem építsük, szebbé, jobbá téve így magunk és környezetünk életét.

Szeretettel: Papp Anna, Nagylózs

TÁRSADALOM

A kicsi a szép

avagy mire tanít bennünket korunk néhány bölcselője?

Az emberi társadalmak javarés�ének kóros törekvése az állandó növekedés. Az ember mindig nagyobb hatalomra, vagyonra, birodalomra vágyik, egyre nagyobb vállalkozásokba kezd, mind nagyobb épületeket épít, minél nagyobb sebességet akar elérni. Növekedni azonban csak valaki-valami rovására lehetséges, s annak határai, korlátai vannak, ezért azt törvénytörően követi az összeomlás, a pusztulás.

Az EU is egyre hatalmasabb birodalomná akar válni.

Ezeket a folyamatokat bírálva Theodore Roszak írta: "Lassíts, kicsinyíts, vegyél részt a folyamatokban és ne központosíts!"

1. A lassításhoz csak annyit, hogy nem kell elkapkodni ezt az EU-ügyet, amikor azt sem tudjuk, hogy milyen lesz az alkotmánya, hogy föderáció vagy konföderáció lesz-e, s marad-e valamennyi az önrendelkezésünköl? Kitöltetlen csekket iratnak alá velünk!

2. Kicsinyíts. Nem kedvelem az óriási dolgokat. Nem a bevásárlóközpontokat, hanem inkább a kis boltokat szeretem, nem a multiplexeket, hanem pl. a Tabán mozgó, nem az Intercity-t, hanem a két kocsiöl álló vonatcskát Murony és Békés között, szeretem a termelőtől vásárolni a mőri ezerjót s a piacon a zöldséget, a gyümölcsöt.

3. Vegyél részt a folyamatokban. Csak akkor tehetem ezt, ha tájékoztatnak, ha tájékozódhatom, ha beleszólhatok életem menetébe, ha a rendezési terv ismertetésénél ott lehetek, ha meghallgatnak és megértem a kapott választ, ha tudom, miért szedik szét a Fehérvári utat és miért épül aluljáró ott is, ahol senki sem használja. Már a honi döntéshozatal is nagyon távol van tőlem, most majd Brüsszelre fognak hivatkozni. Ott mondják meg, hogy milyen az európai szabvány, hogy mi a jó és a szép a számomra. Eddig négy évenként leválthattuk vezetőinket - most visszavonhatatlanul váljunk egy birodalom részévé?

4. Ne központosíts. Szeretem, ha ismerem a gyárat, amelynek a termékét vásárolok. Ha nem tízezer kilométerekről hozzák az ennivalókat. Ha a megszokott ízű goldent ehetem, s nem a chilei darabszámra árult zöld almát, ha nem thaiföldi hallal etetnek, hanem Vásárosnamény környékéről származó tiszai harcsával, ha nem kaliforniai paprikával kínálnak, hanem kalocsaival, ha magyar sört és bort ihatok, bár tudom, hogy a Karlsruhe vagy a Chianti is finom. Olvastam egy jó írást erről: "mennyi kilométert eszel naponta?" Rövidítenünk kell a termelő és a fogyasztó közötti

utat, valódi "szabad" piacra van szükség, amely független a vállalati befolyásoktól, a rejtett támogatásoktól.

Wendell Berry amerikai gazdálkodó, költő és filozófus mélyen elemzi mai megosztott világunkat és a központosítást. Szerinte korunkban két párt létezik, a nemzetekfelettieké és a falu. A falu nem kap hitelt, támogatást, felszámolják a helyi termelést. "Az új gyarmatosítás világméretű központosítást jelent, aminek ellentéte a kis területi egységek önállósodása. A lehető legnagyobb mértékig törekednünk kell a tájegységek önálló termelésére, a helyi mezőgazdaság, ipar, kereskedelem fejlesztésére, nem adhatjuk föl a földrajzi és kulturális hagyományokból folyó termelési módunkat, terményeinket, ősi növény- és állatfajainkat, helyi tejüzemeinket, vágóhidainkat, pékségeinket, sörfőzdéinket, s hasznos lehet a helyi energiatermelés. Az ilyen fejlesztések munkaalkalmat is teremtenek." Egyszerűen: olcsóbb lenne a helyi, mint a világméretű felé haladni.

Hallgassunk Gandhira, aki India függetlenségét akarta elősegíteni a külső gazdasági gyarmatosítással szemben. Schumacherre, aki szerint a "Kicsi a szép", és a helyi termelést kell támogatni, elősegíteni.

A kulcsszó a HELYI. Helena Norberg Hodge és David Korten tanulmányaiban, könyveiben rengeteg szó esik a helyi társadalmakról: a közösségekről, gazdálkodásról, adórendszeréről, a helyi piacról, helyi kormányokról. Norberg-Hodge a globalizációval ellentétes fogalomként alkalmazza a lokalizációt (amit talán a helyhez való kötődéssel lehet fordítani). Az Ecologistban megjelent tanulmányának a címe Bringing the Economy Back Home: Towards a Culture of Place (Újra hazahozni a gazdaságot: a helyi kultúra felé). Alapvetőnek tekinti a helyi, hagyományos kultúrát, a vallást, a nyelvet, az oktatást. "Minden helynek vannak környezeti és kulturális jellemzői, egy adott helyen érezzük a természettel, a csillagokkal, a talajjal való kapcsolatunkat. Ez a "fejlett" világban elveszett. A helyhez kötődés ezen viszonyok újraszövése" - mint írja.

Patrick Geddes írta:

Városka volt már Mussleburgh,
Amikor Edinburgh még nem,
És városka lesz még Mussleburgh,
Amikor Edinburgh már nem.

(Piros)

Arundhati Roy:

Szembeszállás a Birodalommal

Az indiai írónő üzenetét angol eredetiből fordította Kovács László Béla - Forrás: ZNet (<http://www.zmag.org>)

Felkértek, hogy beszéljek a "Hogyan szálljunk szembe a Birodalommal?" témáról. Hatalmas kérdés és nincs könnyű válaszom rá.

Amikor a "Birodalommal" való szembeszállásról beszélünk meg kell mondanunk mit értünk azon, hogy "Birodalom". Ez az Egyesült Államok kormányát (és a körülötte keringő európaiakat), a Világbankot, a Nemzetközi Valutaalapot, a Kereskedelmi Világszervezetet és a multinacionális vállalatokat jelenti-e? Vagy valamit ami ennél több?

Sok országban a Birodalom veszélyes melléktermékként kivirágzottta egyéb támogatóit - mint a nacionalizmust, vallási bigottságot, fasizmust és természetesen a terrorizmust. Mindezek kart karba öltve menetelnek a gazdasági globalizációval.

Hadd szemléltessem, mire gondolok. India - a világ legnagyobb demokráciája - jelenleg a gazdasági globalizáció élvonalában van. Egy milliárdos népességének "piacát" a Kereskedelmi Világszervezet nagyra értékeli. A Kormány és az indiai elit örömmel üdvözlő a vállalatossítást és privatizációt.

Nem véletlen, hogy a miniszterelnök, a belügyminiszter és a beruházási miniszter - az aki India részéről aláírta az egyezményt az Enronnal, az aki eladja az ország infrastruktúráját multinacionális vállalatoknak, az aki privatizálni akarja a vizet, elektromos áramot, olajat, szenet, acélt, egészségügyet és telekommunikációt - valamennyien tagjai az RSS-nek. Az RSS jobboldali, ultra-nacionalista hindu szövetség, mely nyíltan csodálja Hitlert és módszereit.

A demokrácia felszámolása egy szerkezetátalakítási program sebességével és hatékonyságával folytatódik. Mialatt a gazdasági globalizáció keresztülgázol az emberek életén Indiában, masszív privatizáció és "munkareformok" taszítják le az embereket földjeikről és lökik ki őket állásaikból. Elszegényedett földművesek százai követnek el öngyilkosságot növényvédőszerrel. Éhhalálról szóló beszámolók jönnek az ország minden részéről.

Míg az elit képzeletbeli célja felé utazik, mely valahol a világ tetején van, a mindenüktől megfosztottak büntényekbe és káoszba köröznek lefelé. A történelem tanulságai szerint a csalódottság és a nemzeti illúzióvesztés léggömb a fasizmus melegágya.

Az indiai kormány két karja tökéletes harapófogóvá fejlődött. Míg az egyik kar India részenkénti eladásával sürgölődik, a másik, hogy elvonja a

figyelmet, a hindu nacionalizmus és vallásos fasizmus üvöltő, csaholó kórusát hangszereli. Atomrobbantási kísérleteket hajt végre, újraírja a történelemkönyveket, templomokat gyújt fel, és mecseteket rombol le. Cenzúra, besűgás, a polgári- és emberi jogok felfüggesztése, annak meghatározása, hogy ki indiai állampolgár és ki nem, különös tekintettel a vallási kisebbségekre, egyre inkább közönséges gyakorlattá válik.

Múlt év márciusában Gudzsarat államban kétezer muzulmán mészároltak le államilag finanszírozott pogromok keretében. Különösen muzulmán nőket szemeltek ki áldozatul. Levetkőztették és tömegesen megerőszakolták majd élve elégették őket. Gyűjtogatók kifosztottak és felégették üzleteket, otthonokat, textilüzemeket és mecseteket.

Több mint százötvenezer muzulmán üldöztek el otthonaikból. A muzulmán közösség gazdasági alapját elpusztították.

Amíg Gudzsarat égett, az indiai miniszterelnök a televízióban új költeményeit mutatta be. Ez év januárjában a kormányt amely a gyilkosságokat előidézte, kényelmes többséggel újra hivatalba választották. Senkit sem büntettek meg népirtásért. Narendra Modi, a pogromok eszmei szerzője, az RSS büszke tagja, Gudzsarat főminisztereként második hivatali periódusába lépett. Ha Szaddam Husszein lett volna, természetesen minden atrocitás a CNN nemzetközi amerikai TV állomás műsorán lett volna. De minthogy ő nem Szaddam Husszein - és az indiai "piac" nyitva van a globális beruházók előtt - a tömeggyilkosság még csak nem is visszataszító kényelmetlenség.

Több mint százmillió muzulmán van Indiában. Ketyegő bomba ősi földünkön.

Mindezek azt mutatják, hogy a "szabad piac ledönti a nemzeti válaszfalakat" kijelentés csak pusztá képzeltetés, valójában aláássa a demokráciát.

Amint a gazdagok és szegények közötti egyenlőtlenség növekszik, a küzdelem az alapvető erőforrásokért erősödik. Abból a célból, hogy keresztülnyomják a "szívüknek kedves egyezményeket", vállalatossítsák a terményeket, amiket termesztünk, a vizet, amit iszunk, a levegőt, amit szívunk és az álmodunk, a gazdasági globalizációnak lojális, korrupt, tekintély elven működő kormányok nemzetközi szövetségére van szüksége a szegény országokban, amely keresztülhajtja a népszerűtlen reformokat és elfojtja a lázadásokat.

A gazdasági globalizációnak - vagy hívjuk más néven? - az imperializmusnak szüksége van olyan sajtóra, amely szabadnak tette magát. Szüksége van bíróságokra, amely úgy tesz mintha igazságot osztana.

Időközben az északi országok (a gazdag országok) keményítik határaikat és halmozzák tömegpusztító fegyvereiket. Végülis biztosítaniuk kell, hogy csak pénz, árucikkek, szabadalmak és szolgáltatások globalizálódjanak. Ne az emberek szabad mozgása. Ne az emberi szabadságjogok tiszteletben tartása. Ne a faji megkülönböztetés eltörlésére, a vegyi és nukleáris fegyverek betiltására vagy az üvegházhatást kiváltó gázok kibocsájtására - vagy ne adj Isten az igazságtételre - vonatkozó nemzetközi egyezmények.

Nos mindez a "Birodalom". Ez a hűséges szövetség, a hatalomnak ez az obszcén gyülekezete, ez a hatalmasan megnőtt távolság azok között, akik a döntéseket hozzák és azok között, akiknek el kell szenvedniük azt.

A mi küzdelmünk, a mi célunk, a mi látomásunk egy Másik Világról: ezt a távolságot meg kell szüntetni.

NO ÉS HOGYAN TUDUNK ELLENÁLLNI A "BIRODALOMNAK"?

A jó hír az, hogy nem is csináljuk olyan rosszul. Voltak nagy győzelmek. Itt Latin-Amerikában önknek olyan sok volt - Bolíviában Cochabamba, Peruban volt az arequipai felkelés. Venezuelában Hugo Chavez elnök tartja magát az Egyesült Államok minden erőfeszítése ellenére.

És a világ szeme Argentína népén van, aki most próbál újraformálni egy országot a pusztulás hamvaiból, ahová a Nemzetközi Valutaalap juttatta.

Indiában a világgymatosítás elleni mozgalom fokozatosan lendületbe jön és az egyetlen politikai erővé válik, amely a vallásos fasizmus ellen eredményesen tudja felvenni a harcot.

Ami a gazdasági globalizáció fényes követeit - Enront, Bechtelt, WorldCom-ot, Arthur Andersont - illeti: hol voltak tavaly, és hol vannak most?

És természetesen itt Brazíliában azt kell kérdeznünk: - ki volt az elnök tavaly és kicsoda most?

Mégis sokunknak vannak reménytelen és kétségbeesett pillanatai. Tudjuk, hogy a "Háború a Terror Ellen" terjedő díszlete alatt az elegáns ruhás emberek keményen dolgoznak.

Mialatt bombák hullanak ránk, és cirkáló rakéták hasítják az eget, tudjuk, hogy szerződéseket írnak alá, szabadalmakat regisztrálnak, olajvezetékeket fektetnek le, természetes erőforrásokat fosztogatnak, vizeket privatizálnak, és George Bush háborút tervez Irak ellen.

Ha úgy tekintünk erre a konfliktusra, mint egy közvetlenül szemtől-szembe történő konfrontációra a "Birodalom" és azok között, akik közülünk ellenállnak neki, akkor úgy tűnik vesztesre állunk.

De másképpen is nézhetjük. Mi, mindannyian, akik itt összegyűltünk, külön-külön a magunk módján ostrom alá vehetjük a "Birodalmat".

Lehet, hogy még nem állítottuk meg a pályáját, de levetkőztettük. Ledobattuk vele álarcát.

Kikényszerítettük a nyílt térbe. És most itt áll előttünk a világ színpadán teljes brutalitásában, gonosz meztelenségében.

A "Birodalom" lehet, hogy háborúba megy, de már kint van a szabadban - s túlságosan csúf, hogy a saját tükröképét el tudja viselni. Túlságosan csúf még ahhoz is, hogy saját népét összegyűjtse. Nem telik bele hosszú idő, mielőtt az amerikai nép többsége is velünk tart.

Mindössze néhány napja, hogy Washingtonban negyedmillió ember vonult fel az iraki háború ellen. Hónapról-hónapra nagyobb lendületet kap a tiltakozás.

Szeptember 11-e előtt Amerikának titkos története volt. Titkos főként saját népe számára. De most Amerika titkai már a múlté, és története köztudott. Az utcán is beszélnek.

Ma már tudjuk, hogy minden érv az iraki háború eskalációjára hazugság. A legnevetesegebb az, hogy az Egyesült Államok kormánya mélyen elkötelezett demokráciát vinni Irakba.

Embereket megölni, hogy megmentsek őket egy diktatúrától vagy ideológiai korrupciótól, az Egyesült Államok kormányának régi sportja. Itt Latin-Amerikában ezt önök jobban tudják, mint a legtöbben máshol.

Senki sem vonja kétségbe, hogy Szaddam Husszeint gátlástalan diktátor (akinek a legszörnyűbb túlkapasait az Egyesült Államok és Nagy-Britannia támogatta). Semmi kétség, hogy Irak jobban meglenne nélküle.

De akkor az egész világ jobban meglenne egy bizonyos Mr. Bush nélkül. Valójában ő sokkal veszélyesebb, mint Szaddam Husszein.

NOS, AKKOR BOMBÁZZUK KI BUSHT A FEHÉR HÁZBÓL?

Az több mint világos, hogy Bush el van szánva az Irak elleni háborúra, függetlenül a tényektől és tekintet nélkül a nemzetközi közvéleményre.

Szövetségesek toborzásának céljából az Egyesült Államok kész arra, hogy tényeken találjon ki.

A kitalálósdi a fegyverzet-ellenőrökkel az Egyesült Államok Kormányának offenzívája, sértő engedékenység a nemzetközi etikett valamilyen kitekert formájában. Mintegy nyitva hagyni a "kutyabejárót" az utolsó pillanatban csatlakozni kívánó szövetségesek vagy talán az Egyesült Nemzetek számára, hogy azon bekúszhassanak.

De minden szándék és cél szerint, az Új Háború Irak ellen megkezdődött.

MIT TEHETÜNK?

Élesíthetjük a memóriánkat, tanulhatunk történelmünkéből. Folytathatjuk a közvélemény építését, amíg süketítő üvöltéssé nem válik.

Átváltoztathatjuk az iraki háborút az Egyesült Államok kormányának túlkapasait bemutató akváriumná.

Vádolhatjuk George Busht és Tony Blairt - és szövetségeseiket - gyáva gyermekgyilkosokként, vízmérgezőkként, és távbombázókként, minthogy azok is.

Újra feltalálhatjuk a polgári engedetlenséget egy millió különböző módon. Más szóval, megtehetjük, hogy egy millió módon válunk kollektív seggberügássá.

Amikor George Bush azt mondja "vagy velünk vagy, vagy a terroristákkal" akkor azt mondjuk "Köszönjük nem." Tudatjuk vele, hogy a föld embereinek nem kell választaniuk a rosszakaratú Mikiégér és az örült muzulmánok között.

Stratégiánk az kell, hogy legyen, hogy nem csak szembeszállunk a "Birodalommal" hanem meg is ostromoljuk. Megtagadjuk az oxigént tőle. Megszégyenítjük. Csúfot úzunk belőle. Művé szetünkkel, zenénkkel, irodalmunkkal, állhatatosságunkkal, örömmünkkel, éles elménkkel, a pusztá megingathatatlanságunkkal - és azzal a képességünkkel, hogy el tudjuk mondani saját történeteinket. Történeteket, melyek különböznek azoktól, amelyekkel kimosták az agyunkat, hogy a rendszer hívőivé váljunk.

A globális vállalati forradalom össze fog omlani, ha visszautasítjuk azt, amit nekünk el akarnak adni - ötleteiket, történelem változataikat, háborúikat,

fegyvereiket, szükségszerűség fogalmaikat.

Emlékezzenek: mi sokan leszünk, ők kevesen. Szükségük van ránk, jobban mint nekünk rájuk.

Egy másik világ nemcsak lehetséges, de már úton is van. Egy nyugodt napon hallom a lélegzetét.

Arundhati Roy
Porto Alegre, Brazil
January 27, 2003

Figyelem, az alábbi fordítás önszorgalomból készült, felvilágosításul. Üzleti felhasználás esetén minden jog a szerzőé, és/vagy a ZNet-é. Ez esetben a fordításért járó szokásos tiszteletdíjat is kéretik befizetni a Koppenhágai Hamvas Béla Klub bankszámlájára (részletek <http://hjem.get2net.dk/hamv.laz>).

Szerkesztői megjegyzés: a cikkben használt „gazdasági globalizáció” eredetije angolul „corporate globalisation” - óriáscégek, vállalatok által vezérelt, az ő érdekükben történő globalizáció. Lehet, hogy inkább világyarmatosításként kellett volna fordítanunk?

Fidusz

A Guernica "nem méltó háttér"

A politikusok semmitől sem félnek jobban, mint a képek hatalmától. A washingtoni PR-gépezet a múlt héten jól vizsgázott: megmentette az amerikai külügyminisztert, hogy egy fotó Pablo Picasso leghíresebb festményének, a Guernica reprodukciója előtt örökítse meg. Ehhez csak az ENSZ székházában kellett kék függönnyel letakarni egy teljes falat.

forrás:

*NOL . 2003. február 10. 13:39 . Szerző: G. M.
<http://www.nol.hu/Default.asp?DocCollID=94747&ocID=88056#88056>*

Colin Powell múlt hét szerdán beszélt a Biztonsági Tanács előtt, amelynek tagjait egy Irak elleni csapásról próbálta meggyőzni. A konferenciaterem előterében lóg azonban a XX. század leghíresebb háborúellenes festménye. Pablo Picasso a baszk városka, Guernica bombázása után festette a szuggesztív képet. A német Luftwaffe pusztítását síró és üvöltő asszonyok, gyermekek, lovak jelenítik meg. Ahogy a német Frankfurter Allgemeine Zeitung hétfői kiadásában leírja, a tanács tagjai általában a kép előtt szoktak nyilatkozni, így Powell sem kerülhette volna el a találkozást Picasso művével.

"Nem méltó háttér" Powell fontos beszédéhez ez a kép - nyilatkozta az ENSZ egyik hivatalnoka. Így az 1985-ben Nelson A. Rockefeller által az Egyesült Nemzeteknek ajándékozott reprodukciót hatalmas függönyökkel takarták le. A világszervezet szóvivőjének magyarázata szerint az ENSZ-et képviselő kék szín "egyszerűen megfelelőbb háttérrel nyújt a kameráknak".

A német napilap szerzője, Thomas Wagner szerint: A döntés, hogy letakarják Picasso festménybe fagyasztott sikolyát, valójában szimbolikus lépés. Amellett, hogy megsérti a spanyol festő által visszaadott esemény emlékét, megsérti az ember alapvető képességét, hogy a szenvedés tudatában és az áldozatokra való tekintettel - még ha azokat csak egy festmény mutatja is be - vitatkozzon háború vagy béke kérdésében.

VILÁGGYARMATOSÍTÁS

CIA: a globalizáció így nem mehet tovább

Financial Times: a titkosszolgálatok a leszakadó régióktól tartanak

forrás:

NOL . 2003. február 12. 13:52 . Szerző: BiL

[http://www.nol.hu/Default.asp?DocCollID=](http://www.nol.hu/Default.asp?DocCollID=95146&DocID=88364#88364)

95146&DocID=88364#88364

A titkosszolgálatok arra figyelmeztették az amerikai kongresszust, hogy a globalizáció sok ország számára elviselhetetlen, emiatt egyre többen akarnak atomfegyvert, és meg is fogják szerezni.

A CIA igazgatója és a Pentagon titkosszolgálati főnöke a globalizáció igazságtalanságait nevezték meg a terrorizmus, az atomfegyver iránti kereslet növekedése, és a számos országot sújtó reménytelen gazdasági helyzet okaiként. A Financial Times jelentése szerint George Tenet és Lowell Jacoby a szenátus titkosszolgálati bizottsága előtt számoltak be az Egyesült Államokat fenyegető új veszélyekről.

Egyes régióknak a globalizáció láthatóan inkább rossz, mint jó. Feszültséget generál, megkeseríti az emberek életét, növeli a konfliktusveszélyt és a készséget a harcra, ami eszköz lehet azok kezében, akik az Egyesült Államokat akarják megtámadni - mondta a testületnek Lowell Jacoby, a Pentagon hadászati titkosszolgálati igazgatója.

Számos kormány képtelen kezelni azt a mélyen bomlasztó hatást, amit a globalizáció okoz. Az arab kormányok különösen érzik a globalizáció keltette stresszt, elsősorban kulturális értelemben, miközben nincs gazdasági hasznuk az egészből - magyarázta George Tenet CIA-igazgató.

A tegnapi ülésen világosan kiderült, hogy az országra leselkedő veszélyekről milyen sokat változott az USA képe a szeptember 11-i terrortámadás óta eltelt másfél évben - állapítja meg a Financial Times.

Nevezetesen: a CIA igazgatója szerint egy új világ alakul most ki, amelyben atomfegyverhez segíthetik hozzá országok egész sorát az olyan kormányok, mint az észak-koreai, együttműködve jól felkészült, nem állami jellegű tényezőkkel.

Észak-Korea ügyében a titkosszolgálatok szembeszegülvén George Bush álláspontjával, a kialakult helyzetet igenis válságosnak tartják. Adam Jacoby szerint - mint a lap írja - az Egyesült Államokat évtizedek óta nem érte olyan súlyos kihívás, mint az, hogy Phenjan most nyíltan nukleáris arzenáljának bővítésére tör.

A CIA igazgatója szerint Észak-Korea azt akarja, hogy az Egyesült Államok ismerje el jogát az atomfegyverek birtoklására, és ezt a célt szolgálja a mostani nyíltan meghirdetett fegyverkezési program.

És ha Észak-Koreának ezzel sikerül elrettenteni a világ legerősebb hatalmát, az mély benyomást tesz majd azokra az országokra, akik be akarnak lépni a nukleáris klubba.

"A kereslet vezérli a piacot. Az atomfegyver iránti vágy növekszik" - tette hozzá Tenet.

Jacoby szerint arra is vannak már jelek, hogy Észak-Korea kereskedni akar majd az atomfegyverrel.

A beszámolóról a Financial Times megállapítja: a titkosszolgálatok Bush elnöknel jóval komolyabban számolnak Amerika-ellenes reakciókkal, amelyek veszélybe sodorhatják az országot.

KÖNYVISMERTETŐ

Sharon Beder:

Global Spin - The corporate assault on environmentalism

(A tőkés társaságok/multik támadása a zöldek ellen)

forrás:

Mozgalom levelezőlista, beküldte Kovács Endre

mozgalom@zpk.hu

<https://www.zpok.hu/mailman/listinfo/mozgalom>

Miért vallanak olyan gyakran kudarcot a környezetvédők? Miért nem foglalkoznak a politikusok érdemben a globális éghajlatváltozással, az esőerdők kiirtásával, és egyéb problémákkal, amelyek nem

kapcsolódnak közvetlenül és rövidtávon az általuk "képviselt" emberek anyagi jólétéhez. Noha már a harmincas években is beszéltek és cikkeztek természetvédelemről, azóta a természet pusztítása sokkal nagyobb méreteket öltött, mégis kevés ember hajlandó számottevő áldozatra azért, hogy "még az unokái is láthassák...". Miért terjednek olyan lassan a zöld eszmék és mozgalmak és az erőfeszítések ellenére miért olyan alacsony prioritásúak a politikai és gazdasági döntéseknél a környezetvédelmi szempontok?

A válaszokat Beder könyve adja meg. Kimutatja, hogy a kudarcok mögött többnyire gazdasági érdekcsoportok tudatos és kifinomult munkálkodása áll.

A bevezető után, a második fejezetben az „alulról szerveződő” (grassroots) mozgalmak szervezését és az „élcsapatok” (front-group) működését mutatja be. Előbbiek mesterségesen, kifinomult eszközökkel gerjesztett, a politikai döntéshozók számára tömegesnek és spontánnak tűnő mozgalmak, valójában arról van szó, hogy néhány száz félrevezetett ember levelet küld, illetve betelefonál a politikusnak, hogy felháborodásának adjon hangot a készülő (pl. környezetvédelmi) intézkedések miatt. Utóbbiak magánszemélyekből és szakértőkből álló csoportok, céljuk a nagyvállalat vagy vállalatokból álló lobbizóna megismertetése és érdekeinek képviselete anélkül, hogy kiderülne, hogy valójában ki is áll mögöttük. Ezt úgy érik el, hogy jól hangzó neveket adnak a szövetségnek, pl. Globális Éghajlat Koalíció, amely számos olaj-, gáz-, széntermelő és autógyártó cég érdekeit képviseli és valójában az üvegházhatású gázok kibocsátására vonatkozó megszorítások ellen küzd. Ennek érdekében például olyan propaganda-anyagokat terjeszt, amelyek azt állítják, hogy a levegő szén-dioxid tartalmának növekedése növeli a gabonatermést így világszerte könnyebb lesz táplálni a szegényeket.

A szerző az egész harmadik fejezetet a "Bölcs Használat Mozgalom" (Wise Use Movement) nevű szervezetnek szenteli, ennek támogatói közé tartozik számos fakitermelő cég, bányavállalat, vagy maga az Exxon is. A mozgalom, amelynek jó kapcsolatai vannak a republikánus párttal, azt állítja magáról, hogy védeni akarja a környezetet, miközben a költségek miatt ellenez minden kötelező jellegű szabályozást és marginalizálni próbálja a környezetvédő mozgalmakat.

A negyedik fejezetben a SLAPP (Strategical lawsuit against public participation - stratégiai pereskedés a közemberek részvétele ellen) becenevű eljárást ismerteti. Ez azt jelenti, hogy a tőkeerős cégek óriási összegekre perelik be az ellenük szervezkedőket, pl. a bojkottot vagy demonstrációt szervezőket, azokon résztvevőket vagy bárkit, aki nyilvánosan fellép ellenük. Minthogy a bepereltek többnyire semmi törvényelleneset nem követek el, ezek a perek ritkán sikeresek, de az emberek nagy részét megfélemlíti, és végül is ez a hosszú távú célja. A fentebb bemutatott front-csoportok szemináriumokat és konferenciákat szerveznek, hogy a módszert népszerűsítsék és tanítsák.

A következő két fejezetben az agytröszt fogalmát mutatja be. Ezek általában magántulajdonban lévő kutatóintézetek, azonban kutatásaik erősen "célorientáltak", céljuk például a laissez-faire kapitalizmus előnyeinek kimutatása, a globális felmelegedés létezésének megcáfolása vagy annak alátámasztása, hogy a szén-dioxid kibocsátás visszafogása milyen óriási munkanélküliséget idézne elő. Sokszor nem is igazán azt akarják elérni, hogy meggyőzzék az embereket, (a más véleményen lévő tudósokat nem irthatják ki), hanem hogy összezavarják és elbizonytalanítsák, hogy végül ne tegyenek semmit. Gyakran független kutatóintézetként mutatják be őket és mivel ők látják el a politikusokat információval, igen befolyásosak lehetnek.

A hetedik és a nyolcadik fejezet a sokmilliárd dolláros PR-iparról szól, ami pénzért az ördögöt (pl. Ceaucescu-t) is megpróbálja kedvező fényben feltüntetni, továbbá a vállalatok zöldre festéséről (greenwashing), mint a PR tevékenység egy speciális esetről. Felhívja a figyelmet, hogy a zöld szervezetek összefogásra való képtelenségének (egyik) oka a PR cégek tudatos 'oszd meg és uralkodj' stratégiája.

A következő fejezet a dioxin-ügy ellentmondásait részletezi, részben a fenti módszerek szempontjából. Ezután több fejezetben keresztül a médiával, a reklámokkal és a hirdetésekkel foglalkozik, különös tekintettel a gyerekeknek szóló reklámokra és propaganda-anyagokra, vázolja pl. a Channel One működését, amely lényege a kötelező iskolai reklámnézés (!), vagy különböző féligazságok és hazugságok beszivárgását az iskolai tananyagba, mint pl. hogy ha a fakitermelő cégek nem termelnék ki a fákat az erdőben, az rossz hatással lenne az aljnövényzetre és az ott élő vadállatokra. Megmutatja, milyen erős a gazdasági érdekcsoportok hatása a médiára, körüljárja az objektivitás és a környezetről szóló tudósítások kérdéskörét.

A tizennegyedik fejezetben egy konkrét, ám igen nagy jelentőségű probléma, a globális éghajlatváltozás kezelésével (Kiotó) kapcsolatos aknamunkát részletezi, azt, hogy milyen óriási erőfeszítéseket tettek és milyen fondorlatos trükköket alkalmaztak az ipari lobbizóna tudományos konszenzus és a politikai egyezés létrejöttének megakadályozásáért.

Ezután két fejezetben magát a Greenpeace-t veszi célba, először speciálisan az ausztrál tagszervezetet a Sydney-i olimpia "kizöldítésében" játszott szerepét, majd általában a Greenpeace kapcsolatait a cégvilággal.

Az utolsó fejezet a demokrácia eltorzulásával és hanyatlásával foglalkozik, és ugyan nem nevezi nevén a gyereket, a leírtakból az derül ki, hogy annak neve moneyocracy (pénzuralom).

A könyv olvasása közben gyakran támad az a gondolatunk, hogy "Ilyen nincs, ezt csak kitalálta!" de a 23 oldal (apró betűs) irodalomjegyzék áttekintése (majd minden bekezdés, sokszor az egyes mondatok is dokumentálva vannak) meggyőz minket arról, hogy nem ez a helyzet.

A környezetvédelemmel nem szakemberként foglalkozó átlagpolgár számára a mű fő hatása, hogy szétzúzza az ártatlanság és a tudatlanság mítoszát, amiben a témával részleteiben foglalkozók közül is sokan hisznek. Azt gondolják, hogy a döntéshozók (pl. a multik igazgatói) maguk is csak apró csavarok a világméretű gépezetben, valójában nem tehetnek semmiről, ők is csak áldozatok, nem tudják, mit cselekszenek, nem lehet őket felelőssé tenni a világ állapotáért, hiszen jóhiszeműen, legjobb tudásuk szerint cselekedtek, illetve az ő szemszögükből nézve szükségszerű volt, amit tettek. Beder könyvének elolvasása rádöbben ennek a hiedelemnek a naiv voltára.

Számomra a könyv legfontosabb tanulsága, hogy a profit- és hatalomorientált gazdasági érdekcsoportok hatalmának visszaszorítása nélkül a zöldek NEM nyerhetnek, azaz paradigmaváltásra van szükség (ahol ezt még nem tették meg). Hiába érnek el ugyanis néhány konkrét ügyben eredményt, ha közben az emberekért vívott háborút elvesztik.

KÖNYVISMERTETŐ

Rózsa Sándor:

Testápoló kislexikon

Több, mint testápolók: kozmetikumok átvilágítása

- Kozmetikum-összetevők listája egészségi értékeléssel
- A gyártók trükkjei
- Drága krém - olcsó hatás
- Káros anyagok
- Keverjük krémet - házilag

Ma már - nem utolsósorban az Európai Unió előírásainak köszönhetően - egyre több krémen, samponon, testápolón, tusfürdőn is olvasható azok összetétele. Ezek listája azonban talán még az E-számoknál is riasztóbb, hosszú, összetett kémiai és latin nevekből áll, így kevés eligazítást nyújt annak tekintetében, hogy végül is mit kenünk magunkra.

A hiánypótlónak mondható könyv ebben kíván segítséget nyújtani: 1900 kozmetikai anyagot tartalmazó listája ismerteti azok eredetét, funkcióját, esetleges kellemetlen mellékhatásait - mindezt könnyen kereshető táblázatos formában. De nemcsak bírál, hanem alternatívát is kínál és tanácsokat ad: a mellékletben ismertetett eljárások segítségével akár magunk is keverhetünk bőrtípusunknak, igényeinknek megfelelő krémet és sampont.

A kiadvány egyetlen tudatos, egészségére és környezetére is figyelmet fordító fogyasztó könyvespolcáról sem hiányozhat.

(Ökotárs Alapítvány, 160 oldal, 600 Ft)

A könyv megrendelhető az Ökotárs Alapítványnál, beszerezhető a Fővárosi Zöld Irodában (1054 Budapest, Vadász u. 29.) és a vidéki Környezeti Tanácsadó Irodákban. Továbbterjesztésre nagyobb mennyiségben, bizományi átvételre is küldünk (10-20 darabot)!

További információk és utánrendelés:

Móra Veronika
Ökotárs Alapítvány
1519 Budapest, Pf. 411
Tel/fax: (1)466 88 66
move@okotars.hu

TÖRTÉNETEK

Hivatalban

- Hm. Az osztálynak mintha szaporodna a létszáma anélkül, hogy emlékeim szerint felvettem volna egyetlen embert is.
- Uram, ők csak azok, akiket az elmúlt évtizedekben aktásítottunk.
- Azt hittem, véglegesen!?
- Ez, ebben a történetben úgy látszik nem sikerült.
- Akkor írja át!
- Késő; már minket írnak.

György Ottília

Gaia sajtószemle <http://www.etk.hu/gaia> ■ Kiadja az Egyetemes Létezés Természetvédelmi Egyesület (ETK) ■ Alapította: György Lajos (Piros) gyorgy@koki.hu ■ Összeállította: Bukta Csaba polgári szolgálatos gaiaszerk@zpok.hu ■ Hálózati terjesztés: Fidrich Róbert (Fidusz) fidusz@zpok.hu, <https://www.zpok.hu/mailman/listinfo/gaiakuld> ■ Az Egyesület elnöke: Móra Veronika move@okotars.hu ■ A szemle megjelenését támogatta a Környezetvédelmi Minisztérium KAC és az Ökotárs Alapítvány ■ ISSN 1419-1776 ■ Az ETK és a szerkesztőség postacíme: 1054 Budapest, Vadász utca 29. ■ A szerkesztő a beküldött anyagokat esetleg tömöríti, a fölösleges idegen szavakat magyarra fordítja. A hozzászólások terjedelme nem múlhatja felül az eredeti írást. ■ Mindenkit szeretettel várunk kedd esténként 18 és 20 óra között összejöveteleinken, a Bp. V. Vadász utca 29. alatt.